

VILJANDI PAULUSE KIRIKU KOOR ESINES LONDONIS

6.-9. septembrini (2013) oli külaskäigul Londonisse, Dulwichi linnajao St Stepheni kirikusse Viljandi Pauluse Luteri kiriku koor koos koorijuhhi Külli Salumäega ja Pastor Allan Praatsiga ja tema abikaasa, Tarvastu Pastori Elve Benderiga.

Kõik lauljad õbisid erinevates Dulwichi kodudes, mis läks väga kenasti, ja kuulsin kohalike Dulwichi inimeste, nii vanemate kui nooremate käest, et nad hakkasid lõpuks aru saama eesti ajaloo, kannatustest ja saavutustest, ja mitmel britil on nüüd plaan Eestit külastada. (Kuigi näiteks siinne kohalik Dulwich Choral Society koor käis ka juba Eestis 2005. aastal.)

Meil oli fantastiline aeg koos meile külla tulnud 30 koorilauljaga Viljandist, kes olid tulnud aitama meil pidada Euroopale pühendatud pühapäeva, mille eestvedajaks oli minu abikaasa, Pastor Bernhard Schünemann. Bernhard pidas jutluse sellest, kui raske oli vene okupatsiooni ajal Eestis kristlane olla ja tõi näiteks minu väikevenna Kristjani, kes oli julgenud õpetajale öelda vastuseks küsimusele "Mis päev täna on?" ühel 1980-date alguse jõululapäeval, andes õige vastuse ja sai parast kooli direktori käest pahandada.

Ka kohalikel britidel oli väga tore aeg koos eesti kooriga ja nende imeilusa lauluga pühapäeval kella 10. teenistuse ajal. Kirik oli rohkem rahvast täis kui tavaliselt ja väga elevil. Peale teenistust toimus kiriku saalis Euroopa lõunasöök, kuhu kõik need meie kiriku inimesed, kellel on Euroopa juured, tõi oma huvitavaid ja maitsvaid toite ja kõik võisid söömaajast osa võtta. Eesti koor tõi head rukkileiba ja šokolaadi. Sai kuulda tõelist mulgi huumorit, mis ka minu vanaisa iseloomustas ja mille tõttu arvan, et

eestlased ja britid kuuluvad ühte. Nende laul oli tiptasemel hea ja lauldi ka paljudele siinsetele inimestele tundmatut Urmas Sisaski loomingut, (Missa No. 3), Evelin Kõrvitsa "Ütle mis on inime" ja Helen Tobias-Duesbergi "Requiem", mille kohta hiljem öeldi et kõik see kõlas hästi meeldivalt põhjamaiselt ("beautifully Nordic"). Pastor Allan Praats andis eestikeelse õnnistuse inglastele, mis meenutas vanu häid aegu Eestimaal.

1 Uudiseid Eestist ja Inglismaalt

2 Intervjuu; Toimetaja veerg Mälestusi Gert Helbemäest

3 Lugu metsavendadest Kokakunst

4 Eelseisvad üritused Teated ja reklaamid

Järgmine Eesti Hääl ilmub 12. novembril Kaastööd ja kuulutused palume hiljemalt 1. novembriks

Kui Viljandlased 9. septembri hommikul koduteele asusid, ei olnud Gipsy Hill rongijaamas ühtegi rongi, sest kellegagi oli lähedalasuvvas jaamas juhtunud õnnetus. Eestlased otsustasid masendunud inimesi platvormil veidi lohutada ja rõõmustada ja hakkasid laulma eesti rahvalaulu. Inimesed hakkasid oma kõrvalklappe eemaldama, et kuulda eesti laulu. Laulu peale saabus esimene rong, mida keegi ei osanud oodata, ja viis Viljandi superkoori tagasi Eestimaale!
Elo Allik-Schünemann

PÕHJA-INGLISMAA KOGUDUSE JUMALATEENISTUS JA PEREKONNAPÄEV

Ilusal viimasel septembrikuu pühapäeva pärastlõunal kogunes väike grupp kirikulisi Bradfordi Eesti Kodusse, et osa võtta jumalateenistusest, mida pidas õpetaja Valdo Lust Eestist. Organistiks oli Karin Blakeley. Peale teenistust toimus lühike koosolek koguduse tuleviku kohta, mida juhatas EELK konsistooriumi liige Virge James.

Otsustati edasi tegutseda veel vähemalt üks aasta korraldades võimalikke jumalateenistusi Vabariigi aastapäeval, emadepäeval ja septembris koguduse perekonnapäeva puhul. Koguduse esimeheks valiti Lydia Järvik ja abiesimeheks Harald Luts. Jumalateenistuste organiseerimisega lubasid kaasa aidata Reet Järvik ja Karin Blakeley.

Pärast koosolekut oli kaetud rikkalik kohvilaud võileibade, pirukate ja kodus tehtud kookidega. Suur suur tänu usinatele perenaistele Lydiale, Sirjele ja Hellele maitsvate hõrgutiste valmistamise eest.

Oli mõnus istuda koos, vestelda ning vahetada mõtteid, kuid oleks ka tore vahetevahel näha mõnda nooremast kaasmaalast koguduse jumalateenistustel. *Reet Järvik*

Foto: Toomas Ojasoo

EESTI UUDISED

Saatkonnahoone Londonis renoveeritakse

Välisministeerium kavatses tuleval aastal investeerida 4,9 miljonit eurot, millest suurem osa, 3,2 miljonit kulub Londoni saatkonnahoone põhjalikuks renoveerimiseks.

Välisesinduste võrgustiku arendamisel on 2014. aastal prioriteediks saatkonna avamine Brasiilias.

Eestil on rahvusvaheliste organisatsioonide juures seitse alalist esindust ning välisriikides 33 saatkonda, neli peakonsulaati ja üks kantselei, üks erimissioon ja 170 aukonsulit.

Esinduste võrgustiku laienemine sõltub jooksvatest välispoliitilistest arengutest, kuid minimaalses plaanis kavatses Eesti säilitada olemasoleva võrgu. *Postimees*

"Free Range" on Eesti kandidaat Oscarile

Hiljuti valis Eesti Oscari-komisjon, millese kuulub režissöör Kersti Uibo, Ameerika Filmikadeemia parima võõrkeelse filmi auhinnale kandideerima Veiko Õunpuu mängufilmi "Free range / Ballaad maailma heakskiitmisest".

"Free Range" on Õunpuu kolmas täispikk mängufilm, mis esilinastus 19. septembril. Film kogus Eesti kinolevis avanädalal 3928 vaatajat.

Õunpuu lavastajakäe all valminud „Free Range“ on lugu algajast kirjanikust, kes oma tüdruku raseduse tõttu peab väga kiiresti otsustama oma koha üle ühiskonnas. Kui uudis teda tabab, on ta just äsja vallandatud oma töökohalt ajalehe juures ja kavatses täielikult pühenduda kirjandusele. Kuidas elada nii, et hiljem poleks piinavalt valus mõttetult raisatud elu pärast, jäädes samal ajal harrasmeheks? Millised üldse on ühe inimese moraalsed kohustused? Me näeme noort meest üritamas, vähem üritamas ja üldse mitte üritamas, aga täielikult loobumas me teda ei näe.

Filmis mängivad Lauri Lagle, Jaanika Arum, Laura Peterson, Roman Baskin, Peeter Volkonski, Rita Raave jt. *Delfi*

Avati Rahvarinde muuseum

Tallinnas Vabaduse väljaku aluses klaasgaleriis avati 1. oktoobril Rahvarinde muuseum, mis tähistab 25 aasta möödumist Rahvarinde idee sünnist. Loomise idee sündis 13. aprillil 1988 Eesti Televisiooni saates "Mõtleme veel" ning sama aasta 1. ja 2. oktoobril peeti Linnahallis asutamiskongress. Muuseumis eksponeeriti Rahvarinde asutamise ja selle tegevusaastate materjale. Rahvarinde liikumisel oli täita oluline roll Eesti taasiseseisvumisel. Rahvarindest sai alguse mitme tuntud poliitiku tee. Asutamiskoosolekul ütles Marju Lauristin "Terve rahva jaoks on tõusnud küsimus - olla või mitte olla ja vastus sellele saab olla ainult üks - olla, tingimata olla". *ERR*

Eestisse tagasi tulijate arv kasvab iga aastaga
Viimastel aastatel on kasvanud sisseränne Eestisse, sealhulgas ka varem Eestist lahkunute tagasiränne, näitab statistikaameti analüüs.

2011. aasta rahvaloenduse järgi elas Eestis 28000 inimest, kes olid Eestisse kolunud mõnest välisriigist viimase 11 aasta jooksul. Neist 51% ehk 14400 olid Eestis sündinud inimesed, kes rändasid tagasi. Kõige vähem saab uus elanikke Eestisse majanduskriisi madalpunktis, 2009. aastal - veidi alla 2500 inimese. Arv kasvas 2010. a. 3000-le ja 2011. a. 4600 (neist circa 2400 tagasirändajaid).

Eesti inflatsioon oli Euroopa Liidu suurim

Eurostati avaldatud andmete põhjal tõusis Eesti aastane inflatsioon tänava augustis 3,6 protsendini. "Kõige suurem mõju inflatsioonile on ikkagi olnud elektrienergia tõusul," ütles statistikaameti hinna- ja palgastatistika osakonna juhataja Viktoria Trasanov. "Sellist tõusu pole olnud üheski teises Euroopa riigis". Lisaks Eestile olid EL-is suurimate aasta-inflatsioonidega Holland (2,8%) ja Rumeenia, (2,6%). EL-i madalaimad aastainflatsioonid olid Kreekas (-1%), Bulgaarias (-0,7%) ja Lätis (-0,1%).

NOTTINGHAMI EESTLASED

Nottinghami eestlaste tegevus häabus 2013 aasta alul aktiivsete liikmete haiguse ja surma tõttu. Kauaaegne Nottinghami eestlaste eestvedaja Heino Poopuu suri veebruarikuus ja jättis kohalikkude eestlaste hulka suure lõhe.

Kolmeliikmeline juhatus (Kadri Saat – esinaine, Maria Dowbenko – sekretär ja Reet Järvik) pidas koosolekut augustikuu lõpus ja otsustas jätkata tegevust publiõhtuga, mis toimus reedel 27. septembril. Üritus õnnestus väga

hästi, kuna tuli kokku rohkem kui kakskümmend kohalikkude eestlast, nende hulgas väga palju noori, kes on asunud Nottinghami kas ülikooli õppima või tööle.

Edasi on juhatusel kavas korraldada sarnaseid publiõhtuid ja ka ühine lõunasöök kohalikus poola restoranis. Loodetakse pidada jõulupidu 8. detsembril ning ka pühitseda vabariigi aastapäeva koos osakonna peakoosolekuga veebruaris 2014. *Reet Järvik, Juhatusel liige*

INTERVIEW WITH BOB JA LYNN HAIDAK

This month's interview is with Bob and Lynn Haidak who have settled in Estonia.

Bob – can you tell our readers about your early life and how you are associated with Estonia.

My father, Valter, was born in Mooste, Põlvamaa and my mother, Soja, in Tartu. Though my forefathers were reasonably well off, I came from a working class background. I was born in Leigh near Bolton. My father worked as a miner and my mother in a local electronics factory. My memories of Leigh are of a typical Lancastrian industrial town with mines and cotton mills and a pub on every street corner. LS Lowry and Coronation Street come to mind!

My first job was at the age of 11 doing a paper round which progressed at the age of 14 to a Saturday job at Burton's tailors menswear. After leaving school, I worked in one of the largest cable manufacturing companies in Leigh. Over the years I progressed into engineering, working on boiler plants, and ended that part of my career running a turbine in Bolton.

I would make regular visits with my parents to Estonian events and gatherings in Bolton (IEÜ Ümera osakond). Christmas was always a bit scary meeting an Estonian Father Christmas. I am sure even the grim reaper would have been more welcoming!

My first meeting with other younger people of Estonian origin was at the Leicester Estonian House where I was 'conscripted' to a 'Tulevik' weekend at Hothorpe Hall (that's before they moved to Catthorpe). Though the first time I did not know anyone there, I decided I needed to go again and subsequently became a regular active member. Some years later I was voted onto the committee as "head of sales". After hearing of the current sluggish sales of Tulevik and Rahvapidu polo shirts I am contemplating making a comeback!

Lynn – How come you met up with Bob?

Lynn: I first met Bob at the when I was 11 and he was 18. My parents invited Bob and his friend back to the house for drinks late one Saturday evening. I remember that when they came in I was watching the "Horse of the Year Show" wearing pink pyjamas. It was quite a few years later that my mother, who at the time was working with Bob, set us up on a blind date. We married 13 months later in Leigh.

Until I met Bob and his parents, I had not heard of Estonia. Then I would go along with them to events in Bolton and at the Bradford Estonian Club. The Estonians I met in the UK were always very welcoming. Later I participated in Tulevik events and enjoyed wonderful weekends at Catthorpe.

Bob and Lynn – When did you first visit Estonia and what has changed since then?

Our first visit was in June 1994. At that time, housing was mainly in Soviet concrete tower blocks and Lada cars were the prevalent model. The change in 20 years has been remarkable – new developments springing up throughout Tartu and BMWs and Mercedes being very visible. A new "Kaubamaja" has replaced

the old one, a new shopping centre "Tasku" has been opened and, with EU monies, a ring road and new bridge over the Emajõgi is under construction.

Bob and Lynn – What made you settle in Estonia?

After 1994, we visited Estonia many times and often discussed living here. Both of us love the open space and Estonia's natural beauty with its many lakes. We also found the people to be family-orientated, gentle, hardy and with big hearts though very quiet and reserved. We like the culture of music and singing but cannot understand their love of terrible South American soap operas and large dogs!

Bob: It was Lynn's decision to make a new life in Estonia with which I totally agreed. On a foggy morning in December 2005, we arrived in Tallinn from Newcastle via Göteborg and Stockholm in our car crammed with our possessions. We had purchased a plot of land in Ülenurme in 2002 for development. The builder, however, was no different from others worldwide - slow and expensive. So in the following autumn (2006), we decided to complete the build ourselves. It still took us 4 years.

How did you manage during this period and how did you get on with your Estonian?

Bob: I was offered a job in 2007 by a water purification company set up by an Englishman and two Estonians, which involved servicing equipment in boiler plants, hospitals and homes across Estonia. Often I could get no work done due to the interrogation by the client on where I was from and why I preferred to live in Estonia!

Lynn: I got a job with a small Swedish owned glass company in Tartu making instruments for hospitals and labs but with the onset of the economic crisis I was made redundant. The plan to create and open a guest house came from having lots of friends and acquaintances visiting us.

Bob: Initially we enrolled on a basic language course at Tartu University. My homework was marked as "hea", Lynn's was always "väga hea"! I also had private tuition for a year as many of our clients could only speak Estonian.

Were there any amusing moments when settling in?

Lynn: The winter of 2005/2006 was one of the coldest in recent years, as low as -35°C. Bob went to the petrol station with the simple task of filling the car with fuel. A few minutes later, he was there with the pump handle stuck to his hand! Lesson learned - never leave home in winter without a pair of gloves.

We decided to landscape the front garden in the spring of 2009 and were on the lookout for 12 tons of topsoil. I had spotted a huge pile of black soil in a friend's garden and decided to order the same. The next day I got a call to say that the driver was on his way. We saw an old blue truck arrive with a hazy black cloud above it. As it approached, the smell became overpowering.

TOIMETAJA VEERG

Kallid lugejad!

Meil oli rõõm külastada Eestit septembrikuus ja ka reisida ringi natukene väljaspool Tallinnat. Külastasime Viljandit, Tartut ja Vihula mõisa. Sõitsime ka mööda Peipsi järve, nägime Alatskivi lossi ja saime nautida imemaitavat värsket suitsukala, mida ostime Peipsi järve teeäärse kalamehe käest.

Tallinasse tagasi jõudes oli meil veel paar huvitavat päeva. Käisime esmakordselt Eestis kinos vaatamas uut Veiko Õunpuu filmi 'Free Range' ja veetsime aega mõnusates restoranides ja kohvikutes.

Eestimaa on väga tore maa ja mulle meeldib seal väga. Kõik on nüüd enamasti ilus ja korras, söögid ja joogid on maitavad, inimesed on sõbralikumaks muutunud ja tunnen ennast alati nagu kodus.

Eesti aga on ainult sel juhul tore maa kui inimesed on piisavalt raha selle maa võlde nautimiseks. Kahjuks ei ole tavalise eesti töönimise või pensionäri elu sugugi nii roosiline. Paljud pensionärid on sunnitud edasi töötama, kuna nad ei tule oma pensioniga (circa €350 kuus) välja. Vilunud kooliõpetaja palk on €700 kuus miinus maksud. Selle tõttu ei jõua tavaline eestlane käia restoranides söömas ega

kesklinna pubides õlut ja veini joomas. Ta jõuab ainult harva kinos või teatris käia.

Poodides on toiduhinnad samad kui Inglismaal ja riiete ning raamatute hinnad on isegi kallimad! Kuidas inimesed Eestis majanduslikult hakkama saavad on mulle müsteerium ja pole ime, et nii paljud kipuvad välismaale tööle, kus palgad on palju kõrgemad.

Noorte väljarändajate arv Eestist on murettekitav. Enamus neist ei naase kunagi tagasi kodumaale, kuna tingimused ja elu välismaal on palju mugavamad. Mis meie väikesest Eestist ükskord saab, kui selline 'brain drain' kestab edasi? Oleks aeg valitsusel seda küsimust tõsisemalt võtta ja mõelda selle peale kuidas riigi eelarvet selliselt välja töötada, et aus töönimene saaks ikka korraliku palga tehtud töö eest.

Ilma rahata ühistransporti Tallinna elanikele ei ole vaja. On aga vaja kõikidele kodumaal töötavatele eestlastele korralikku töötasu ja pensionäridele piisavalt raha mugavalt elamiseks. Lõpuks peaks ju olema igal kodumaa eestlasel selline elustandard, mis lubab tal elust rõõmu tunda ja vaba aega nautida ilma igat senti lugemata.

Reet Järvik

MÄLESTUSI GERT HELBEMÄEST

Gert Helbemäe oli Inglismaa eestlaste peres tuntud kirjanikuna ja ajalehe Eesti Hääl rajajana. Olles 1947 a siia saarele jõudnud, asus ta toimetama ajalehte, töö, mida ta pikki aastaid tegi suure hoole ja armastusega. Ajalehel oli eriline tähtsus, sest alles hiljuti Inglismaale jõudnud pagulastele oli uus maa võõras ja Eesti Hääl andis neile tuge ja ühtekuuluvuse tunde. Ajakirjandusliku töö kõrval leidis GH aega ka loovaks tööks ja varsti hakkas eesti kodudesse saabuma tema roomane, millede kirjastajaks oli Eesti Kirjanike Kooperatiiv.

GH sündis Tallinnas 1913 a jõuka ärimehe pojana. Oma kirjanikukarjääri alustas ta kuuldemängude kirjutajana Eesti Raadiole, millised võitsid tähelepanu ning töid auhindu Eesti Ringhäälingu poolt. Tema hilisem looming paguluses on mitmekesine ja roomanide sündmustiku tegevuspaik on peamiselt Tallinn. Erielse huviga sukeldus ta keskaegsesse ajastusse, olles juba noores eas põhjalikult uurinud selle linna kauget ajalugu. Tema sulest ilmus seitse romaani, jutustusi, näidendeid ja kuuldemänge.

Meie pere tundis Gert Helbemäed ja mu ema, E Toomse, kirjandusteadlasena sai temaga hästi läbi. Londonit külastades ööbisime emaga GH väikeses korteris Talgarth Road'il, kus elasid ka ta ema, abikaasa ja väike Ene. Hoolimata

kitsastest tingimustest leiti alati magamisase ka emale ja minule ning hilisõhtused arutlused mitmekesistel teemadel kestsid tihti hommikutundideni. Allmaaraudtee rong, mis meid kõiki vapustades aknast mööda kihutas, katkestas tihti meie mõttelõnga, kuid jutul polnud siiski lõppu. GH kõneles elavalt ja suure vaimustuse ja huumoriga.

Korteris valitses vaimne hõng. Telliskividest ja lihtsatest puust laudadest kombineeritud riulitel asus suurel hulgal raamatuid ja muud paberivara. Nurgas maas oli puur kahe võõtoravaga ning raamat nende loomade teemal oli kirjanikul käsil. GH leidis uut ainetikku ja ta huvid süvenesid mitmes suunas.

GH oli siiras ja sõbralik, kellele oli kerge läheneda. Tundsin siiski noorena teatud aukartust tema isiku vastu. Olles alles hiljuti lugenud ta lühijuttude kogu „Vaikija” ja teost „Raekooli õpilane”, viibisin ikka veel keskaegse Tallinna müstilises miljöös ja imetlesin kirjaniku fantaasiat ja vaimset suurust. Aastaid hiljem, kui olin lugenud mitmeid teosed tema ilukirjanduslikust toodangust, ilmses mulle GH osatähtsus meie kultuuri ajaloos.

Jagame nüüd oma tunnustust ja austust Inglismaa eestlaste suurele kirjamehele tema 100 aasta juubeli puhul ja kinnitame, et meie lugupidamine on tõeline ja kestav. Maarja Reiman

One ton of pure manure was delivered! Soon after, this Bob sent me for some emergency Estonian lessons!

How is the guest house doing?

Lynn: With the help of our good friend Valli, we commenced registration with the local council in July 2012. Not only because the house number is 7, is it called "Seitsemaja". We had been living in Estonia for 7 years but more important; George Best, Eric Cantona, David Beckham and Ronaldo all wore the number 7 shirt for Manchester United.

Our web page went live in December and accessible by 'visitEstonia' and 'visitTartu.com' sites as well Booking.com. Our first two bookings were from Latvia and St. Petersburg. Since then, we have accommodated many interesting and lovely people from across Europe as well as the USA and Canada. Without the support of friends in the UK and Estonia over the first few difficult years, this would not have been possible.

What would be your Desert Island Disc choices?

Bob: Music - The very best of Tulevik (editor – are you serious?!), Luxury - A dry toilet with a lifelong supply of soft toilet tissue, Book - A good DIY book.

Lynn: Music - Phil Collins, Luxury - My Laptop (editor - not allowed!), Book - A Pat Cornwell novel.

Is there anything else?

The thing we both miss is a traditional English chippy!

Thanks Bob and Lynn for such an interesting and enlightening interview! Having stayed at 'Seitsemaja' ourselves only recently, I can vouch for your generous hospitality and the high standard of accommodation provided. I would recommend 'Seitsemaja' to anyone as 'the place' to stay when visiting Tartu and I wish you both continued success with your beautiful guest house.

Reet Järvik (Editor)

LANGENUD METSAVENNAD MAETI VASTSELIINA KALMISTULE

21. septembril maeti Vastseliina kalmistule kolmeteistkümne metsavenna säilmed, kes olid langenud Võrumaal Lükkä, Viglasoo ja Puutlipalu punkrilahingutes.

Langesid 28. detsembril 1945 Lükkä punkris:

Harald Keem sündis 17. detsembril 1923 Võrumaal Vaabina vallas Kurenurme külas. Oli 1943. aastal Saksa riigitöõteenistuses (RAD). Seejärel läks Soome, kus astus sügisel 1943 vabatahtlikuna armeesse, teenis seal Peastaabi luureosakonnas, sai erikoolituse Sökös Staffani saarel ja Suomussalmis. Saadeti Haukka grupis juulis 1944 luureülesandega Eestisse. Tema ülesandeks oli sidepidamine Eesti vastupanuliikumise ja välismaailma vahel. Ta varjas end koos metsavendadega Sangastes ja Sõmerpalus. Oli üks 10. Rohelise Partisanide Pataljoni asutajaid ja Võru koolinoorte vastupanuliikumise organiseerijaid koos soomepoiss Viktor Lukkiga.

Henn Pihlapuu sündis 23. detsembril 1928 Orava vallas. Ta oli Võru keskkooli õpilane ja vastupanugrupi Sini-Must-Valge liige. Metsavendadega liitus pärast kasuisa arreteerimist oktoobris 1945.

Tundmatu Metsavend.

Langesid Viglasoo punkrilahingus 27. märtsil 1953:

Rafaël Vähi sündis 20. septembril 1920 Misso vallas Säpil. Metsavendadega liitus 1951. aastal, kuna tema metsavennast vend Richard oli NKVD poolt tagaeta.

Väino Härn sündis 4. mail 1935 Misso vallas Häärmanil. Varjas end koos vanematega metsavendade juures, kuna tema onu Richard Vähi oli metsavennana tagaotsitav. Tema ema Julie ja isa Aleksander Härn arreteeriti. Langesid Puutlipalu punkrilahingus 29. märtsil 1953.

Richard Vähi sündis 10. mail 1918 Misso vallas Sapi külas. Mobiliseeriti 1941 Punaarmeesse, sattus sakslaste kätte sõjavangi. Pärast sõda töötas kodukandis põllumehena, kuid sattus 1949 küüditatavate nimekirja ja seejärel varjus metsas. 1951. aastal õnnestus tal koos kaasvõitleja Karl Kuusiga murda välja Saika punkrilahingust, kus kuus metsavenda langes. Moodustas seejärel metsavendade salga, mis varjas end Haanja ja Lindora ümbruses.

Elsa Vähi (neiuna Eenla) sündis 2. detsembril 1924. Varjas end Richard Vähi naisena küüditamise eest koos väikese lapsega, 1950 liitus metsavendadega.

Karl Kaur sündis 10. veebruaril 1920 Misso vallas Hino külas. Mobiliseeriti Saksa sõjaväkke 1944, augustis arreteeriti, kuid põgenes ja asus koos naise Melaniega metsapunkrisse.

August Kuus sündis 8. veebruaril 1923 Sõmerpalu vallas Linnamäel. Tema abikaasa küüditati 1949, kuid tal endal õnnestus põgeneda. 1951 liitus Richard Vähi metsavendade salgaga.

Endel Leimann sündis 6. mail 1914 Vastseliina vallas Perametsas. Põgenes 1949. aastal, kui teda küüditama tuldi ja varjas end metsas. 1951 liitus Richard Vähi metsavendade salgaga.

August Kurra sündis 3. detsembril 1912 Lätis. Teenis Saksa sõjaväes ja sattus venelaste kätte sõjavangi kuid põgenes. Liitus suvel 1951 Richard Vähi metsavendade salgaga.

Leida Grūnthäl sündis 24. mail 1924 Misso vallas Mauril. Tema Kaitseleidu piirkonna ülemast isa ja vend olid pääsenud Rootsi. 1949. aastal kuulus küüditatute nimekirja, kuid tal õnnestus end varjata, kuni liitus metsavendadega.

Lehte-Kai Ojamäe sündis 23. mail 1924 Saaluste vallas Petrusse külas. Kuulus Võru keskkooli vastupanuorganisatsioonile. Kogu pere varjas end 1949. aastast küüditamise eest. Liitus 1951. aasta sügisel Richard Vähi metsavendade salgaga.

Lükkä punkrilahing

28. detsembril 1945 toimus Lükkä Luhasoos Võrumaal lahing metsavendade ja nõukogude sisevägede üksuse vahel. Punkris oli sel ööl 11 metsavenda. Kuna metsavendadel valvet väljas ei olnud, siis tabas varahommikul kell 5 alanud rünnak neid unepaalt. Põlema süttinud punkrist väljuvad metsavennad sattusid tiheda tule alla ja üheksa neist langes: Harald Keem, Arnold Kuus, Vambola Lukk, Viktor Lukk, Mihkel Lõhmus, Henn Pihlapuu, Edgar Raudsepp, Kalju Raudsepp ning üks tundmatu metsavend. Arnold Ottanil ja Kristjan Tuvikesel õnnestus haarangust eluga põgeneda. Esimene neist hukkus hiljem, kuid Kristjan Tuvike elab tänaseni. Harald Keemi, Henn Pihlapuu ja tundmatu metsavenna säilmed jäid aastakümneteks punkri lähedale metsa, kust nad alles 2011. aasta novembris avastati ja nüüd Vastseliina kalmistule maeti.

Terroriarheoloogia

Väljakaevamiste protsessi kirjeldab arheoloog Arnold Unt: „Liigniiske turbamuld pole just parim koht ideaalse väljakaevamise tegemiseks, arvestada tuli ka lühikese ajaga, mil päevavalguses tegutseda sai. Abiks olid kummipüksid ja –kindad, ning pikk kogemus selliste kohtade uurimisel. Esmaselt leitud luustik osutus paraku ainult osaliselt säilinuks – tema ülakeha puudus täielikult. See lamas ühe allapoole maetud inimese peal, jalad suunatud tolle pea suunas. Hauda põhjas peadega läänesuunas lebanud kahe inimese luustikud olid samuti tugevasti räsitud, eriti pead – need asusid küll luustike suhtes õiges kohas, kuid olid täielikult purustatud ja palju koljutükke puudus. Punkri poolt vaadates vasakule maetule oli peale pandud suurte mustade nõõpidega tume villane palitu, parempoolse langenu juures oli näha puuvillase pesusärgi jäänuseid. Matmise aega ja muid sellega seotud asjaolusid võib vaid oletada. Kindel on see, et matja(d) ei olnud võimuesindajad – madala hauda põhi oli vooderdatud kuuseokstega, mis on üks viimase austusavalduse märke. Ühe langenu jala juures olnud vasktraat, mida võidi kasutada roiskuma läinud laiba vedamiseks hauda ja poolikult maetud laip võiksid viidata omaste poolt äraviimata langenu matmisele pikka aega pärast lahingut – näiteks kevadel? Hauast leidsime ka mõned põlenud

punkrist pärit söestunud tukid. Mis ei viita muidugi millelegi muule, kui et vähemalt üks langenu on lebanud pärast punkri hävingut selle juures ja tema laiba hauda vedamisel on mõned söed hauda sattunud.“

Puutlipalu ja Viglasoo punkrilahing

29. märtsil 1953 toimus Võrumaal Puutlipalus punkrilahing. Julgeolekutootajad said kätte metsavendi abistanud mehe, keda piinati, et ta reedaks punkri asukohta. Kahel korral juhatas ta varahommikul alanud operatsioonis osalenud julgeolekuväed valesse asukohta, kuid kolmandal piinamisel ta murdus ning pärastlõunasel ajal punker leiti. Metsavennad keeldusid ettepanekust alla anda ja osutasid piirajatele kolm tundi vihast vastupanu, kuni langenud olid kõik kaheksa: Richard Vähi, Elsa Vähi, Leida Grūnthäl, Lehte-Kai Ojamäe, August Kuus, Karl Kaur, August Kurra ja Endel Leimann. Vastavalt 1946. aasta direktiivile tuli tapetud metsavennad mätta salajastesse kohtadesse. Nii peitsid nõukogude okupatsioonivõimud langenud metsavendade laibad Võru lähetele Reedopalo metsa, kust nad leiti ehitusprahi alla maetud ühishauast. Sinnasamasse maeti ka 27. märtsil 1953 Viglasoo punkri hävitamisel lahingus langenud Rafael Vähi ja Väino Härn.

Langenud metsavendade muldasängitamise tseremoonia

Langenud metsavendade mälestusjumalateenistus toimus EELK Vastseliina Katariina kirikus, kus teenistuse viis läbi õpetaja Toivo Hollo. Mälestuskõne pidas kaitseminister Urmas Reinsalu. Võrumaa kaitselehtlaste auvahtkond toimetab kirstud langenud metsavendade säilmetega kalmistule, kus need sängitatakse sõjaväeliste austusavalduste saatel. Mälestusriisti juurde asetati EV Presidendi, Riigikogu, Kaitseministeeriumi, Kaitseleidu jt. pärjad. Muusikalise osa eest kandis hoolt Kaitseväge orkester peadirigent kolonelleitnant Peeter Saani juhtimisel. Tseremoonial osales langenud metsavendade sugulasi, kaitselehtlasi, naiskodukaitse liikmeid, vabavõitlejate organisatsioonide esindajaid, kohalikku rahvast jt. *Peep Pillak*

MÄLESTUSI ALFONS REBASEST JA HARALD RIIPALUST

Heino Prunsvelt on tuntud kui mitmete ajalooramatute kujundajana ja autorina. Ta on kirjutanud rüütliristi kavaleridest Paul Maitlast ja allohviterist Harald Nugiseks ning tema järgmine projekt on kirjutada raamatuid Alfons Rebasest ja Harald Riipalust.

Ta otsib materjali ja mälestusi nendest kahest rüütliristi kavalerist, eriti nende ajast sõja lõpul Saksamaal ja Taanis ning peale seda ka Inglismaal. Loodame, et on veel olemas Eesti Hääl lugejaid, kes saaksid oma mälestusi nende kahe mehe kohta kirja panna. Kas on veel näiteks neid isikuid elus, kes olid Alfons Rebasega seotud 1950ndate aastate ajal?

Peale pikka haigust mälestavad sügavas leinas

PAUL CLEMENT BARGUSS'i

5. august 1921 - 17. september 2013

*abikaasa
tütar Michelle
Katie ja Richard; Hannah ja John*

Peale pikka haigust lahkus armas sõber

PAUL CLEMENT BARGUSS

mälestavad leinas

Ida Lemsalu perega

*Helga Bridge Tüt Reigo
Ingrid Reinbach Adelies Beerman*

Leinateated teistest eesti ajalehtedest

Eesti Elu (Kanada)

Valter Tera *08.05.26 Kuigatsis; † 1.09.13 Guelphis
Lembit Siilats *21.06.23 Eestis; † 31.08.13 Torontos
Maret Frost (Jürima) *15.07.27 Tallinnas; † 29.08.13 Torontos
Meinhard Vabasalu *27.11.24 Loksas; † 27.08.13 Torontos
Olev Subbi *7.03.30; † 19.08.13
Reinhold Holsmer *02.02.25 Emmastes; † 14.09.13 Torontos

Eesti Päevaleht (Rootsi)

Mare Rebas *17.04.41 Tallinnas; † 23.08.13 Stockholmis
Marja Mikiver *7.09.39 Tartus; † 28.08.13 Stockholmis
Leo Timpka *11.06.26 Kuldres; † 29.08.13 Linköpingis
Valev Vesmes *03.06.24 Hiiumaal; † 01.09.13 Göteborgis
August Sikk *30.11.19 Mõisakülas; † 2.09.13 Stockholmis
Harry Kadar *1920 Tallinnas; † 2013 Rootsisis

Vaba Eesti Sõna (USA)

Heino Valvur *1.01.23 Tallinnas; † 18.08.13 Kalifornias
Adele Wander *12.08.15 Narvas; † 28.08.13 New Yorgis

Meie Kodu (Austraalia)

Aino Raestas (Olesk) *15.05.20; † 17.08.13
Leida Piip (Klaar) *06.09.26; † 12.08.13 Adelaideis
Nurme Vilder *25.04.37 Tartus; † 31.07.13 Springwoodis
Arvi Vainomäe *20.04.26 Moostes; † 06.09.13 Melbourneis

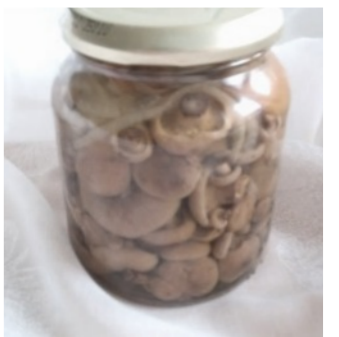
KOKAKUNST

Marineeritud seened kolmel viisil

Kogus: 1 portsjon

- Keedetud seentele lisatakse 20g soola, 15g suhkrut, 3-4 vürtsitera, 3-4 pipratera (veidi kaneelikoort), 2 loorberilehte, 1 keskmine sibul, ratasteks lõigatud 1/2 klaasi poolpehmeid porgandiribasid, 2-3 sl 30%-list äädikat. Seeni keedetakse veel paar minutit. Siis tõstetakse kuumad seened kuumutatud ja veidi jahtunud purki või pudelisse, mis kohe suletakse.
- Keedetud seened kurnatakse (arvestatud on 1 kg värskeid seeni). 1 1/2 klaasist veest ja eelpool antud maitseainetest keedetakse marinaadi. Kurnalt võetud seened tõstetakse marinaadi ning keedetakse paar minutit. Seened koos marinaadiga pannakse kuumutatult ja veidi jahtunud purki mis kohe suletakse. Seene keeduleem tarvitatakse toidu- või seeneekstrakti valmistamiseks.
- Keedetud seentelt kurnatakse leem (arvestatud on 1kg värskeid seeni). Seened tõstetakse metall- või klaaskaanega suletavasse purki, vahele puistatakse vürtse (ka sibularõngaid ja porgandiribasid). 1 1/2-2 klaasist seenekeeduleemest või veest soolast suhkrust 1 1/2-2 sl 30%-lisest äädikast keedetakse marinaadi, mis valatakse kuumalt seentele. Purgid tõstetakse kuumutamisnõusse, milles vee temperatuur on 60 kraadi. Purke kuumutatakse 100 kraadi juures 25-30 minutit. 1kg värsketest puhastatud seentest saab 1 pooleliitrist purki marineeritud seeni.

Allikas: www.toidutare.ee

KÜLALISTEMAJA TARTUMAAL

Kolm kaheinimesetuba. Tuba kahele koos hommiku-söögiga - €40; ühele - €25. IES Tuleviku liikmete hinnalandus €5 ööpäevas.

Ekstra: Ujula, Saun, Grillimise võimalus, 2 jalgratast

BED AND BREAKFAST GUEST HOUSE

Lynn and Bob Haidak, originally from Lancashire, have set up a bed & breakfast guest house in Ülenuurme near Tartu.

The guest house has three double rooms. Room rate including breakfast is €40, single occupancy €25.

For 'Tulevik' members there is a €5 discount.

As extras the guest house has a small heated swimming pool (open spring & summer), sauna and BBQ facilities. Two bicycles are also available for hire.

Kontakt: Lynn Haidak, Metsaääre 7, Ülenuurme, 61714, Tartumaa.

Tel: +372 6661163; mob: +372 5334 1388;

Email: guesthouse.seitse@gmail.com; <http://www.seitsemaja.ee/>

EELSEISVAD ÜRITUSED

BRADFORDI EESTI KODU

8 Clifton Villas, Bradford BD8 7BY. Tel: 01274 544221

19. oktoober kell 17.00 - Sõdurite õhtu

Laupäev 21. detsember - Jõulupidu

Eesti Kodu on avatud: E: 20:00-24:00;

K: 11:45-14:15 ja 18:00-24:00; R: 18:00-24:00;

L: 12:00-14:00 ja 17:00-24:00; P: 13:00-23:00

Müügil baaris: Saku õlud, Kiss, Viru Valge jt eesti joogid

LEICESTERI EESTI MAJA

366 Fosse Road North, Leics. LE3 5RS. Tel: 0116 251 6727

19. oktoober kell 17.00 - Klubi Aastapäev

(Club's anniversary)

23. november kell 17.00 - Veteranide õhtu

(Soldiers' evening)

14. detsember kell 16.00 - Jõulupidu

Baar avatud: reede 18.00-22.00 ja pühapäev 12.00-15.00.

Müügil: Viru Valge, Vana Tallinn jt eesti joogid.

ABISTAMISE KOMITEE LONDONIS

pühapäevased lõunad toimuvad

20. oktoobril

17. novembril ja 15. detsembril - Jõululõuna

Kõik on teretunud!

Registreerimine: tel: Ida Lemsalu 020 8893 3816

email: pired@blueyonder.co.uk

Londoni Eesti Maja, 18 Chepstow Villas, London W11 2RB

"YOUNG BALTIC TALENT"

concert featuring young musicians from the Baltic States studying in London, including Kaarin Lehemets (violin) and Mirjam Mesak (soprano).

Sunday, **3rd November** at 3.00 p.m. at the Royal Academy of Music, Marylebone Road, NW1 5HT.

Tickets - £10; Pensioners & Students £5; Children - free

Organised by the Baltic Council in GB

JÕULUJUMALATEENISTUSED

Kesk Inglismaa Kogudus

Laupäev 14. detsembril - kell 14:30

teenib õp. Valdo Lust

Londoni Kogudus

Pühapäev 22. detsembril - kell 14:00

Rootsi luterlikus kirikus, 6-11 Harcourt Street,

Marylebone, W1H 4AG. (metroojaam: Edgware Road)

teenib õp. Lagle Heinla; Laulub LES Segakoor

Pärast teenistust on kirikus kohvilaud

PAKKIDE SAATMINE EESTISSE

Võimalus saata pakke sugulastele ja sõpradele jõuludeks! Pakke võetakse vastu -

Bradfordi Eesti Kodus (8 Clifton Villas, Bradford, BD8 7BY) reedel, 29. novembril algusega kell 10:00

Leicesteri Eesti Majas (366 Fosse Road North, Leics, LE3 5RS) laupäeval, 30. novembril kell 10:00

Londoni Eesti Majas (18 Chepstow Villas, W11 2RB) pühapäeval, 1. detsembril kell 11:00 kuni 13:00.

Kes on pakisaatmisest huvitatud, palun teatada ligikaudne pakkide kogukaal Helle Varele, Tel: 07986 755527 või saata SMSi Valli Kallasele +3725041783

IES TULEVIK

IES Tuleviku aasta peakooslek toimub laupäeval 16. novembril Cattothorpe Manoris, Cattothorpe, LE17 6DF.

2014 aastakava

7-9. märts Seltskondlik nädalalõpp

16-18. mai **40** aastapäeva pidulik õhtusöök ja tants

10-16. august Lastesuvelaager **65**

16. august Rahvapidu

Info: kristysheldon@hotmail.com

VIINA - JA TALVEKUU

Eesti Hääl soovib sünnipäeva lastele õnne	2. nov	Hingedpäev	22. okt 1878	Jaan Lattik	9. nov 1956	Aino Kallas
15. okt Aleksander Saaremäe	9. nov 1947	Inglismaa	22. okt 1893	Ernst Öpik	9. nov 1942	Ants Laikmaa
24. okt Malle Toom	10. nov	Eestlaste Ühingu asutamine	25. okt 1868	Oskar Kallas	16. nov 1941	Miina Härma
28. okt Aino Lepik von Wirén	11. nov 1918	Mardipäev	1. nov 1926	Olaf Kopvillem	17. nov 1982	Eduard Tubin
5. nov Eino Ilmari		Sünninud	4. nov 1912	Väino Pärtel		Inglismaal lahkunud
10. nov Reet Kromel	15. okt 1864	Anna Haava	10. nov 1913	Gert Helbemäe	16. okt 2006	Albert Miilmaa (Bradfordi Eesti Kodu esimees)
11. nov Heino Laanest	16. okt 1912	Karl Ristikivi	21. okt 1870	Joh. Köpp	23. okt 2000	Helmut Heinastu (IEÜ esimees 1982-1994)
14. nov Aleksander Jakobson (juubilar)	16. okt 1959	Erkki-Sven Tüür	29. okt 1918	Rudolf Tobias	26. okt 2002	Voldemar Kiik (hüüdnimi Philip King)
Tähtpäevad	19. okt 1921	Naan Pöld	30. okt 1989	Väino Pärtel (IEÜ esimees 1968-1982)	1. nov 2009	Heino Läänemägi
22. okt 1865	Estonia Seltsi asutamine	22. okt 1865	Kristjan Raud	5. nov 1960	August Gailit	

Kallist sõpra

MAIE LAASBERG'i

mälestavad

Nelli Vahu

Elli ja Kalju Rebane

Erich Naur

Ted ja Kristy

Peeter, Katie, Carla, Jamie, Beth

Harri, Taavi, Reet

Gunnar ja Maarja Reiman

Teet ja EneLy

Leili Meenov

Anu ja Harald

Andres ja Kristel

Marju Pöld

Peeter Ots

Eva perega

Eldur Vedo

Len ja Riina

Edmund, Katrin ja Karl-Erik

Tiina Rajamets

Reet ja Toomas

Kauaaegset koguduse liiget

MAIE LAASBERG'i

mälestab

EELK Kesk-Inglismaa kogudus

MAIE LAASBERG'i

mälestab

IES "Tulevik"

"INTO EXILE"

A life story of war and peace by

Elin Toona-Gottschalk

Elin, granddaughter of the famous

Estonian poet Ernst Enno,

recounts her early years as a

very young child in Estonia, her

departure from her homeland in

1944 with her mother Liki and

grandmother Ella and her

subsequent years in England.

Initially they settled in Yorkshire,

where Elin experienced a

harrowing life in a children's home, before embarking

on her acting and writing career in London. She has

lived in the USA for over 35 years.

The 360 page book is in English and is available from

Estonian News. Tel: 0115 877 6877.

Price £14 (includes postage).

Kallist

MAIE LAASBERG'i

sünd: 17.08.1934 surm: 03.09.2013

mälestavad

sugulased Eestis ja Austraalias

Kallist kauaaegset sõpra ja ristiema

MAIE LAASBERG'i

mälestavad leinas

Malle

Uku

Ly, Wayne, Lucy ja George

Puhka rahus!

Kauaaegset sõpra

MAIE LAASBERG'i

mälestavad

Juhan ja Tiina

Lahkunud

HENDRIK RÄÄK'u

mälestavad

Nelli Vahu

Elli ja Kalju Rebane

Erich Naur

Kristy Sheldon

Peter ja Kate Sheldon

Lahkusid igavesele unele
Stolzenau Eesti Gümnaasiumi koolivennad

HENDRIK 'Kandi' RÄÄK

RICHARD SÄÄGI

mälestab

Lya Leppik

Hispaanias

Kauaaegseid häid sõpru

OSKAR (OSS) KALA

ja

HENDRIK 'Kandi' RÄÄK'u

Kui oleks mul kõrge redel mis ulataks taeva

Ma kiirustaksin redelil edasi

Ja tooksin Teid kättpidi tagasi

Sest Teie olete väärt seda vaeva

mälestab

Heikki

Head und kallid sõbrad